

NÔNG-CO MİN-DAM

Năm thứ mười, số 418

GIA MUA NHỰT TRÌNH

Bạc mạt:
 Trọn 12 tháng.... 5 \$ 60
 Trọn 6 tháng..... 3 00
 Mua lẻ mỗi số là.. 0 10

Mua chịu:
 Trọn 12 tháng.... 7 \$ 00
 Trọn 6 tháng..... 4 00

談茗賈農

MỖI TUẦN LẺ IN NGÀY THỨ BA

Ai muốn rao báo đều chi, hoặc gởi bài vở chi thì xin gởi cho M. Nguyễn-chánh-Sắt. Cần về sự tiền Lạc, hoặc mới mua hoặc trả tiền chịu thì xin gởi cho M. Lê-văn-Trung số 67, đường Lagrandière Saïgon.

Chủ nhơn : **CANAVAGGIO**

Chánh chủ-bút : **Lê-văn-Trung** || Phó chủ-bút : **Nguyễn-chánh-Sắt**

Nhà Nhựt-trình này ở tại đường Lagrandière số 67, Saïgon

Giá lúa

Hôm rày lúa chở đến tại nhà máy, mỗi tạ 68 cân tây (kilos).
 Giá là ..... 2 \$ 32

GIÁ BẠC

Kho nhà-nước..... 2 quan 40
 Ngân Đông-dương..... 2 « 33
 « Hồng-kong-Shanghai 2 « 36

Thời nông-tiểu thuyết

DẦU ĐU ĐỦ-TÍA

Bấy lâu nay Bồn-quán đã thường luận về ích lợi về sự trồng đu-đu-tía, song chưa thấy ai làm, nay Bồn-quán xin nhắc lại cho liệc vị khán quan nghe chơi, như ai có đất dư, cũng nên trồng tí u.

Tiểu thuyết về đu-đu-tía là du-đu-tía; mà thiệt là có hai loại trong nước Nam: Thứ tía thứ xanh. Gống cây này để trồng mà lợi lắm, khá tiểc cho người Nam-kỳ ta không ai lo đến.

Trong tiệm nước rày có bán dầu đu-đu-tía cho người ta dùng làm thuốc hạ, thuốc xổ. Dùng mà thấp đèn cũng sáng tốt lắm, hay là để mà rộng mở thú vật cho khỏi hôi.

Bên nước Java, Moulques người ta sủ vôi với dầu đu-đu-tía mà trét thuyền tốt lắm. Dùng dầu đu-đu-tía mà làm Xà-bong cứng cũng tốt vậy.

Mà nhứt là để mà đánh máy này máy kia thì người ta dùng tí u dầu ấy nhiều hơn hết. Bên Thiên-trước và bên Thế-giải-mới bán dầu đu-đu-tía để mà thoa các loại máy rột rằm chẳng biết là bao nhiêu.

Ngài Bắc-kỳ bán dầu đu-đu-tía chở qua Hong-kong (Hương-cảng) cũngặng nhiều. Còn trong Nam-kỳ ta lại phải nua của người ta mà dùng.

Nếu vậy như trong Nam-kỳ ta mà trồng đặng như ngoài Bắc-kỳ, rày là như ngoài Bắc-kỳ, ngoài

Trung-kỳ cùng trên Cao-mên mà trồng thêm ra mà dùng, mà lại bán đặng cho nhiều nước khác.

Thường dầu đu-đu-tia ngoài Bắc-kỳ bán mỗi tạ từ 12 cho tới 16 đồng. Mỗi một năm bên bộ thủy mua dầu Oliva (dầu ăn của Langsa) chở qua cho những tàu binh bên Đông-dương dùng mà chế máy thì tính hết 10 muôn kilos. Vả lại mua dầu ấy đã mắc mà còn phải tốn tiền chở chuyên hết nhiều quá. Chở qua đây rồi lại phải chở thùng sắt không về thì cũng phải trả tiền tàu như thùng có dầu vậy. Ấy đó nên ta mà có dầu đu-đu-tia đặng bán cho Nhà-nước thì Nhà-nước đỡ tốn ra hết nhiều lắm.

Mỗi năm bên nước Langsa mua của Ngoại-quốc hết 31 triệu 27 muôn 176 kilos, những hột này hột kia để mà ép dầu, thì đánh giá tiền là 7, triệu 50 muôn 4 ngàn 842 quan tiền tây. Mà trong đó thì hột đu-đu-tia là phần nhiều hơn hết. Rồi mỗi năm bên Langsa lại bán dầu đu-đu-tia ra Ngoại-quốc hết 73 muôn 3 ngàn 709 kilos, giá là 42 muôn 888 quan tiền tây; mà trong nửa phần thì bán về cho nước Hồng-miao. Còn bán dầu đu-đu-tia dùng mà làm phân trồng cây cũng là tốt quá.

Vả lại hột đu-đu-tia hay là đậu bên ta mà chở về Langsa thì đặng miêng thuế.

Ấy vậy xin anh em hãy xét lại mà coi việc trồng đu-đu-tia là đại ích lợi cho Nam-kỳ ta lắm lắm.

Trồng cây cũng dễ, mà ép dầu cũng dễ.

CÁCH TRỒNG

Đu-đu-tia trồng bằng hột. Đất cây bừa sạch cỏ rồi gieo hột sâu chừng vài phân tây. Trước khi gieo thì ngâm hột cho được 24 giờ, rồi bỏ mỗi lỗ ba hột, lỗ cho đặng cách nhau một tấc tây. Chừng mười bữa thì mọc lên. Chừng nào cây đặng vài tấc, thì lựa cây xấu mà bỏ đi, để cây tốt lại. Nội kỳ bốn tháng thì có trái. Cứ bấm mấy nhánh cái cho tức nhánh con trở cho sai trái. Thường thường đu-đu-tia ít có sâu bọ; trồng cây chi mà bị sâu bị trùng thì người ta hay trồng xen đu-đu-tia vô cho nó kị nó đi.

HÁI TRÁI

Hễ thấy trái vừa thâm thâm thì phải hái, vì như để cho khô tới thì trái nứt hột văng xuống đất khó lượm thất công lắm, mà có khi mất hết,

nhứt là như trồng gần nhà, có nuôi gà nuôi vịt thì nó ăn ráo, hột đu-đu-tia là món hảo nhất của gà vịt.

Một mẫu đu-đu-tia thường thường hái đặng chừng một ngàn đến một ngàn năm trăm kilos, một hai khi đặng lắm thì chừng hai ngàn đến hai ngàn rưỡi kilos.

ÉP DẦU

Có nhiều cách ép dầu đu-đu-tia. Cách của ông Faguer bày ra thì hay, ép lợi dầu, mà tốn phí lại nhiều. Làm theo cách ấy thì một kilo hột ép đặng 626 grammes dầu, nghĩa là 100 phần hột thì đặng 62 phần dầu.

Lấy một kilo hột đâm nhỏ ra hột rời trộn với 250 grammes rượu mạnh 36 chữ (degrés); trộn cho đều rồi bỏ vô bao bố cho bấn ép, ép.

Cách này là để mà ép dầu cho thiệt tinh để mà bán cho tiệm thuốc. Chớ còn dùng theo thương mại lớn thì ép theo cách Annam ta tiện lợi hơn.

Cách Nam ta làm như vậy: Rang hột bằng trấu đất, rồi vào cối đâm cho nhỏ bỏ hột vô nước nấu ra cho giẻo lên rồi để cho nguội, thì dầu nổi lên trên nước, còn rất cạn thì chiêm xuống đáy trấu hết. Còn dầu thì lấy vá hớt ra.

Bốn-quán

Hữu công đặc thưởng

Vì lời nghị quan Tổng-thống Đông-dương Toàn-quyền đại-thần, ngày 1er Mars 1910:

Thầy Nguyễn-văn-Dũng là chánh Giáo-thọ tại Sóc-răng và thầy Trần-thế-Truyền là chánh Giáo-thọ tại Sa-léc đều đặng thưởng ngàn-bài nhì hạng. (Médaille d'honneur en argent de 2e classe).

Bốn-quán hay đặng tin này thì vội vàng mừng rỡ cho hai thầy, vì đã hết lòng cần mẫn mà dạy dỗ trẻ em trong xứ, nên mới đặng nhờ ơn nhà nước thưởng ban như vậy.

Thơ tín văn lai

Chợ-lách le 19 Mars 1910.

Monsieur Chủ-bút,

Trọng kính thăm hai ngài Chánh, Phó Chủ-bút phủ thọ khương ninh, và cầu chúc quý-quán tài như xuyên chí.

Sau này tôi tỏ ít lời xin hai ngài rõ : Tôi có tiếpặng tờ lịch (Canh-tuất) của hai ngài ban cho tôi năm mới, tôi bái-lãnh, lấy làm cảm bội vô cùng. Song tôi xét phận tôi sanh nhằm lúc Dương-cửu tài sơ đức bạc không biết lấy chi báo đáp ơn sâu, nên dựng nghĩa một bài thi Quốc-âm gọi là xưng tụng ơn trách của hai ngài có lòng đoái tưởng tinh linh. Vậy cúi xin hai ngài rộng lòng dung nạp.

Nay kính.

Thi rằng :

*Công đức hai ông nghĩ cũng dày,
Mở đường Nông-cổ mấy năm nay.
Thương dân quyết chí nơi quyền lợi,
Dạy trẻ đem lòng chôn thảo ngay.
Sầu cõi mực nồng hơi xạ ướp,
Năm châu lòng lấy tiếng thơm bay.
Tức đây trí hóa ngày thêm mở,
Mới biết ơn người nhọc lắm thay.*

Le Professeur de Caractères chinois
à l'École cantonale de Cholach
Phan-quốc-Quang đốn thủ.

Thiên-cơ-nang-trắc

Tiếp xuân mừng thay bèn bật tâm kinh, nhà nhà đều hưởng phước vinh hoa, chốn chốn thấy an khương vật phụ, mừng bề trên nước thanh mạp dân, dưới kẻ sĩ nhơn dân thêm toại chí.

Hỡi ôi.

Thiên-địa tuần huò, cuộc thương hải biến tan đên, đất bằng nổi sóng, trời làm nhơn dân đều bị thống.

Nguyên hôm ngày mồng 1, mồng 2 tháng giêng Annam năm canh-tuất này.

Kỳ đư các nơi thì tôi không biết, tùy theo chỗ đất thấp cao, chỉ như tại Vĩnh-long kỳ-hà; thì nước lớn hơn các năm, ngập tràn đầy ruộng đầy sân, nghe mỏ đánh liên vo, hồi thăm lại, thì mỏ nước, tràn ngập lở, thiệt hư hao lúa rất nhiều, cực lòng thay cho kẻ nông-phu lúc này lo chuyên c ở lúa lên gò cao cho khỏi ngập, mà lúa mọc ruộng cũng hết nhiều, tím thay, chạy trời sao khỏi nắng, qua ngày mồng 3 đang lúc ban trưa tôi ở ngoài ruộng lo chuyên lúa lên gò, tôi sai trẻ em tôi về chòi lấy xiên cơm đang dùng bữa trưa, dặng lo chuyên cho rồi, một

máy ba hột dặng có chi độ hồ khẩu cho khỏi bề đói khát, tôi đang dùng cơm, thấy chuyên vân vũ, tưởng trời u ám, chẳng ngờ qua 3 giờ chiều phát một đám mưa rất lớn, vừa đến 6 giờ thiếu năm phúc mới thôi, thật thiên-hạ lấy làm ta nha thiết xỉ rầu rĩ vô cùng, qua ngày mồng 4 xem lúa lại thì càng hư hại hơn nữa, mùa màng năm nay tại chỗ này, không mấy khá lúa tiêm nhiều, lúa trong phần nhiều còn nơi ruộng, có chú làm ít thì gặt vừa rồi làm ra lúa hột, người làm nhiều gặt chưa rồi, trời nổ hai mưa đé lúa ngã, nước ngập sạch trơn, kẻ nông-phu thấy đều rơi lụy, chi xiết nỗi buồn rầu, thậm chí cho mấy chỗ ruộng sâu, năm nay trời mưa sớm e khi nghịch thủy, trời hồi trời, mưa làm chi sai tiết sai mùa chi làm bấy cho mấy người điền chủ ai bi, còn lại khiến cho nhơn dân đồ thán hay sao, bỏ trời, bỏ trời !

Vĩnh-long
Minh-Đức

Sao chồi

Sao chồi Halley làm cho cả và thế gian đều rộn rục, trông cho mau tới ngày nó mọc dặng mà coi cho biết ra thế nào. Song người thì nói tháng 3, kể nơi tháng 5, người nói năm nay, kể một năm tới, chẳng biết chắc chừng nào mình dặng thấy nó.

Tôi tìm cuốn Elements de Cosmographie của ông Amédée Guillemin mà coi, thì thấy nói : Trong tuần tháng năm (Mai) 1910 tới đây nó mới mọc; song không biết chắc nó bao lớn, vì khi thì thấy nó lớn, khi thì thấy nó nhỏ, không chừng.

Sao chồi mà mình sẽ thấy đây tên là Halley ; trong 76 năm nó mọc một lần. Lần trước nó mọc nhằm ngày 24 octobre 1835 ; như tính 76 năm thì tới 1911 mình mới thấy nó mọc, nếu nó mọc năm nay thì có 75 năm mà thôi. Song đều ấy không lấy làm lạ, là vì lần trước nữa nó mọc hồi cuối năm 1758 và đầu năm 1759, mấy lần trước nữa hồi năm 1682, 1607, 1531, vân vân.

Tính lại mà coi, khi thì 76 năm, khi thì 75 năm, không chừng.

Sao Halley này đã toán chắc rằng tháng Mai 1910 sẽ mọc.

Vậy, xin liệt-vị khán-quan hãy nhớ mà coi cho biết hình thù sao chổi ; một đời người cũng chưa chắc rằng đặng thấy nó một lần ; vì nếu nó sáng, như sao Halley năm nay thì con mắt mình thấy mới đặng ; còn nhiều thứ sao chổi, có ống thiên-văn coi mới thấy, chớ con mắt mình không thấy đặng.

Sau tôi kiểu lỗi cùng chư-vị cho tôi thuyên luận đôi lời về sự sao chổi mọc.

Bấy lâu nay mình cùng người tâu hề thấy sao chổi mọc thì nói là diêm dữ : Hoặc có giặc giã, hoặc thất mùa màng, hoặc thiên thời, hoặc thủy tai, vân vân.

Người Âu-châu buổi trước cũng nói là diêm bất lợi, song bởi nhiều khi không ứng nghiệm và nay đã tìm đặng cội rễ nó rồi, nên nói là sự thường.

Nhiều ông Tinh-sĩ (thầy thiên văn) liếm đặng nhiều thứ sao chổi và toán biết mấy năm nó mọc lại 1 lần. — Luôn điệp, xin kể ra vài thứ sao chổi mà nhiều người đã biết rồi, cho liệt-vị dễ danh coi cho biết năm nào sẽ thấy.

Tên sao — Năm năm mọc một lần — Dúng kỷ mọc
Comète d'Encke . . . 3 năm 29 . . . . . Juin 1878.
 — *de Brorsen* . . . 5 năm 48 . . . . . Avril 1879.
 — *de Winnecke* . . . 5 năm 59 . . . . . Février 1875.
 — *de Tempel* . . . 5 năm 97 . . . . . Mai 1879.
 — *de d'Arrest* . . . 6 năm 57 . . . . . Avril 1877.
 — *de Biela* . . . . . 6 năm 60 . . . . . Juin 1878.
 — *de Faye* . . . . . 7 năm 41 . . . . . Décembre 1880.
 — *de Tuttle* . . . 13 năm 81 . . . . . Septembre 1884.
 — *de Halley* . . . 76 năm 37 . . . . . Mai 1910.

Trong 9 thứ sao chổi này thì có 3 thứ là : Encke, Biela và Halley đặng đứng vào một bần riêng mà thôi ; vì 3 sao ấy, tỏ rạng hơn 6 sao kia ; con mắt người ta thường thấy 3 sao này đặng, còn 6 sao kia vì lu lảm, nhiều khi con mắt người ta không thấy đặng, duy có mấy ông Tinh-sĩ thấy mà thôi.

Năm 1811, người ta có thấy 1 cái sao chổi lớn và sáng lắm, song sao này tới 3.000 năm mới mọc một lần ; qua năm 1843 lại có 1 cái sao chổi khác lớn hơn nữa ; sáng ngày cũng còn thấy nó đặng, vì nó ở gần mặt trời hơn các thứ sao chổi kia ; qua năm 1858 lại có 1 cái sao chổi tên Denati (là tên của Tinh-sĩ liếm đặng nó) ; sao này cũng sáng lắm ; sao chổi mọc năm 1861, 1862 và 1865 cũng đều sáng.

Xin liệt-vị nghĩ lại mà coi, nếu nói sao chổi mọc ra là diêm thì có phải là di đoán hay không ? Sao chổi cũng là 1 vị tinh-tử như các thứ sao khác và mặt trời mặt trăng vậy ; ban ngày mình thấy mặt trời, ban đêm mình thấy mặt trăng (khi thì khuyết khi thì tròn). Nói tắt mà nghe, mặt trời cách 12 giờ mình thấy lại một lần thì có khác nào sao chổi mà cách mấy năm (tôi đã nói trên đây) thì mình sẽ thấy lại. Ấy cũng là lệ thường, sao lại gọi là bất thường chi triệu. Có người lại nói tưng rằng : Đã biết, hề tới kỳ thì sao chổi mọc, song hề mọc thì có diêm dữ, vì nó là vật linh. Đó, hồng-thủy bên phương Tây đó, sao còn nói là di đoán ? Tôi nghe, bắt tức cười mà đáp rằng : Sao lại dám đồ thừa cho sao chổi, nó chưa mọc mà đã làm lại trước vậy sao ? Mà chẳng phải là một mình bên phương Tây sẽ thấy sao chổi mà thôi, bên mình đây cũng thấy vậy, sao hồng-thủy có tại bên phương Tây mà thôi. Nghe nói ra như lại lóng trước tại Chợ-lớn trời mưa, người ta đồn rằng tại đăm cốt bà chúa ra phía trước, nên mới có mưa như vậy. Tôi lấy làm lạ, bà chúa không phải coi về việc mưa gió, mà dầu cho có coi về việc mưa gió đi nữa thì cũng chẳng đặng truyên lấy của chúng mà sai riêng như vậy.

Lười không xuong nhiều đều tác lộ, hơi đầu mà cãi cho mệt.

Lời tôi luận đây là theo ý ngu của tôi mà thôi, chớ đâu dám chắc rằng phải, nếu có sai chớ nào, xin chư ông chỉ lại, tôi rất cảm ơn.

Trần-thai-Nguyên.

Nhơn chánh khá gia

Lời nạn ngữ có câu rằng: đờn ông đi liền có đôi, đờn bà đi liền mồ coi một mình ; vậy lấy câu ấy mà suy, thời những sự cần kiếp đại đồng trong đời, chẳng có việc chi là hơn cái sự lo sợ của người đờn bà trong lúc lâm bồn, (ngày đẻ) khắp cả sang hèn nghèo giàu cũng là in nhau một thể, tuy cũng biết rằng, (thiên bất dĩ sanh đạo sát hơn) thời mặc dầu, nhưng mà sự thác sống như trở tay, máy nên lưu trong nháy mắt, vậy lên trong bài khuyến hiếu ca có câu rằng: (nhĩ thân tương dục sa, h, mẫu thân như sắt lục), lời ấy chẳng phải là quá, song mà suy nghiệm

cho đến sự đảo đê, thời cái tệ ấy, cũng tại nơi người đờn ông bất thông, quấy dùng những kẻ Ôn-bà (kiếm thuật bất-tinh, đạo ngôn hoặc chúng) mà mình lại đem cả tánh mạng của vợ con đều duy mạng thị thính nơi chúng nó, vậy nên mới gây ra đến sự đại hại như vậy.

Rất đời ơn thay Nhà-nước Đại-pháp, rõ biết cái hại thế ấy, nên thể lòng háo sanh của trời, mà rộng mở chánh ngôn, mỗi tỉnh đều có thiết lập một nhà bảo-sảng, lại sắm sẵn quan thầy hay, bà mục giỏi, thêm thuốc đủ các thứ, mà cần dùng trong sự bất trất, còn việc điều dưỡng thời thiết một cách kĩ càng, dầu cho người chỉ thân nhà mình cũng không qua đặng; mà người Nam ta, vì chưa biết rõ, nên lấy làm sự lạ chưa quen, hằng đê bụng sợ; lại có người gọi chỗ ấy là nhà t.í, mà cho rằng hồ với kẻ thính lý, nà đánh hủy tánh mạng vợ con cho tay dung thủ, khốn hại biết là bao nhiêu.

Như việc trong tháng trước, tại t.í h. tôi, có tên khách ngụ làng Long-hưng tổng An-phong, tên là Lâm-Đào, vợ là Trịnh-t.í, hai mươi tuổi, có nghén con so, đến ngày mãng nguyệt, cũng vì sợ hồ nên không đem đến nhà sáng, nà rước mục khốn, lần lần đến đòi ba người chúng nó đều cho rằng, dầu đứa nhỏ đã kê cửa sáng-môn, bèn khiến người đờn bà cả dùng sức mình, dặng đưa con ra, làm hoải như vậy, đến ba ngày đêm, nước tương-thỉ đã hết, ghe mắc cạn khó đi; thương hại mà thôi nhưng, người đờn bà ấy, mặt xanh như chàm, còn chút hơi thở, duy chờ quí vô thường đến cửa mà đi theo; các mục khốn mới chịu bó tay mà tháo lui; tên chồng bèn đánh liều mà chớ ra nhà bảo-sảng, khi đến nơi, thời dùng hai người đỡ hai bên, mà điều người sáng phụ ấy lên, chớ đi không nổi nữa.

Mày cho cái mạng thị ấy chưa đến, nên gặp quan thầy bốn-quốc Trần-tại-nhơn, xưng đáng là tay quốc thủ; khiến cho nằm nghỉ, rồi coi mạch mà dạy rằng, sao chiến bụng đã ba ngày mà không đặng đến, nay đã yếu lắm, nên không cho rằng sức, liền dùng phép mà đem con ra, mẹ coi cầu bình an; song cần yếu, bèn theo phép mà điều dưỡng cho đến 12 ngày thiết cúng cát mới cho đem về, nay đều mạnh giỏi.

Ở đồng bào ôi, coi đó mà coi, có phải là cái ơn đức ấy lớn là dường nào, việc phương ấy hay là dường nào, mà chúng ta vì tiếng hồ, r

nhỏ, đê-đôn hư hại việc quá lớn, thì cái làm bao nhiêu, sẽ xin nghĩ xét mà dùng bỏ.

Sadec, Phan-lương-Điện.

Văn sĩ Đông-dương đi học bên Đại-pháp

Đến tháng tư tây sắp lên là mùa đi học bên Pháp-quốc, tôi xin nhất lại cho lực-châu quán-tử nhớ mà gọi con mình đi.

Nếu muốn ăn học bên ấy cho mau tiến phát thì trước khi đi phải biết chữ và tiếng Langsa cho khá. Ấy là đều của hội Paul Bert buộc trước hết. Như vậy chẳng những tiện bề cho hội dạy dỗ mà lại tiện cho mình là: xa xứ xa sở, xa cha xa mẹ không bao lâu mà dặng thành t.án. Lại có biết tiếng và chữ Langsa trước rồi thì trí hóa đã mở mang và có lòng ham-hổ học hành.

Làm sao năm rồi học trò Bắc hơn học trò Nam? Là bởi mấy văn-sĩ Bắc-kỳ là những kẻ đã ăn học giỏi rồi hay là người đã ra làm việc quan rồi, thấy mình ăn học ít, chừ trước n.ên phải vào lòn ra cúi thi không toại lòng, xin nghĩ, liệu tổn kém qua Chánh-quốc ăn học thêm. Như Dương và Hội qua đên bên đên sách chẳng lia tay, dặng thầy, ban khen ngợi khôn cùng.

Một cơ nữa là nơi Bắc-kỳ có mấy hội khuyên học đồng tâm hiệp lực, đầu tiên lại, chọn lựa những trẻ ăn học giỏi, siêng năng, trí hóa mình mấn gọi đi. Điều này là điều phương tiện hết sức cho kẻ có con sáng láng mà không phương thế cho con ăn học đến nước với người. Chúng ta cũng nên bác chước gương ấy mà giúp sức cho nhau.

Năm nay hội Paul-Bert ít lãnh trẻ nhỏ trong Nam-kỳ là vì nhiều trẻ còn nhỏ ăn học chưa dặng khá, thì xin cha mẹ trẻ ấy chớ khá phiền hà hay là ngã lòng. Hội buộc như vậy là muốn đều thuận tiện cho trẻ: hề có biết trước thi đi ăn học mau, mà hề ăn học mau thì về bốn-hương mau, hề tổn kém lại ít hơn.

Còn ăn học ít mà vội đi thi phải ở học bảy tám năm mới lập đường công danh dặng. Như thế thi một là: cực cho lợi chặn giữ lo lắng khi đau, khi ốm; hai là: mỗi lòng con trẻ; ba là tổn kém nhiều. Chiêu Đẳng xin cam t

Như bây giờ đây vì còn nhỏ lắm, và ăn học ít đi chưa đặng thì ở bên này học thêm một đôi năm rồi sau sẽ đi cũng chẳng muộn chi: một ngày một đi thì một ngày một tới.

Lại hội lựa những trẻ có sức lực nhiều, thân thể phải cho mạnh mẽ, không có bệnh hậu, thứ nhất là bệnh lao, con nít ốm-o, yếu đuối cũng chẳng nên đi. Quan lương-y sẽ tra xét nhật-nhiệm. Còn mấy trẻ có dòng họ lao ho tồn chứ khá đi, đi mà mạng khốn cũng chẳng nên đi làm gì.

Xin nói qua việc dạy dỗ. Năm rồi tôi đã nói việc dạy dỗ về việc phong tục, lễ nghĩa sử truyền Annam. Hội sự trẻ ăn học bên Chánh-quốc lâu rồi quên đều tốt của nước mình, quên cách ăn thói ở, quên sự hiếu thảo: thờ cha kính mẹ hóa ra sự ăn nói ngang tàng làm cho ông già bà cả nghe tiếng nói hời ôi, sanh ra buồn lòng thối chí.

Ông Nordemann là cựu Đốc-học chánh tại Trung-kỳ là người có diên dịch nhiều bộ sách Annam có danh, nay làm giáo-sư tiếng Annam tại Paris lo dạy mỗi bữa thứ năm mấy môn nói trên đây. Mãng năm thường những văn-sĩ nào học hành mấy môn ấy đặng giỏi hơn hết: hai phần thưởng: một cái thứ nhất một cái thứ nhì.

Như vậy ngày sau, những văn-sĩ ấy về bốn xứ thì tây, na n gì đều rành rẽ cả. Mỗi tuần lễ tôi có đặng một bài dạy tam tạng ngũ thường văn, có tiếng Annam dịch ra chữ Langsa, nếu như có ích cho trẻ em ta đặng thì tôi sẽ gởi cho nhật-báo Nông-cổ in mà giúp việc dạy dỗ, bằng không, thì chẳng cần chi choán giấy nhật-báo.

Lê-văn-Thơm.

Sự ty tiểu nhi khả giải

Tôi nhân xem tờ Nhật-báo số 415, có thấy bài (làm phách phải chết), của thầy Minh-Đức tỉnh V.nh-long, mà tôi sẽ sựt nhớ đến chuyện trong ngày 21 tháng giêng tây này, tôi có nhân điệp tiện mà đi đền chợ, khi đi vừa ngan bến (toa bố, đương búi bầu mai, thời thấy trẻ già, trai, gái chen vai như vách, đông-dào dành nhau mà coi, và cười cười nói nói om sòm, tôi chẳng biết là việc chi. bèn đứng chơn mà đứng nhìn lại sau lưng ông già kia, may đầu ông già ấy dạy lại

mà thấy tôi bèn mắng rở chào mà rằng: cậu mới ra chơi, vậy chớ cậu rở đặng cái chuyện ấy hay không; tôi đáp rằng: thấy đông người nên đứng chơn, chớ chưa rõ là việc chi mà tóng tập như vậy; ông già liền trả lời rằng: vả trước đây ba ngày, sẽ có một tên thầy bắt rắn, trạc chừng ba mươi tuổi, đi chiết tâm-băng-đó, với một người sồn sồn ngoài bốn mươi tuổi, và đem theo một tên học trò, tác dưới hai mươi, cứ mỗi ngày tên thầy ấy cùng người sồn sồn kia, xách một giỏ rắn hổ, đem đến sân chợ, hoặc nhà xóm, bắt thả ra hai con rắn lớn, chừng mình thời đập hai cái đuôi rắn, còn đầu nó thời chọc cho rỏ đá lộn với nhau, thoản như con nào không chịu đá, thời tên thầy gọi đầu và miệng, hình như người đờn bà kia bán lương một thứ, hoặc nó có cần đến chảy máu, thời liền lấy thuốc trong đây mà thoa, rồi cũng như không, vì vậy người ta đều khen hay mà thường lười các bọn bẻ, hoặc ai có muốn mua mà ăn thịt thời cũng bán; trong mấy bữa rày, bán đã nhiều lắm; ruồi cho chúng nó, trong lúc năm giờ chiều ngày hôm qua, hai tên nó cũng đi đá rắn nơi xóm xa, còn có một mình tên học trò ở coi ghe, vì nó thường thấy thầy nó làm như vậy đã quen, nên thế ngừa nghề, mới bắt lên hai con rắn hổ, thả trên sạp ghe mà cho đá, người trên bờ xóm coi mà khen giỏi, nó nông trí, cũng học đối như thầy nó vậy, hoặc hán ngang lùn mà giở lên, hoặc gọi đầu, hoặc và miệng; đặng kiếp cho nó thời thôi, thế lữ rắn ấy, tiếc cần đã lâu, nên chờ giờ mà mở cho anh ta một miếng, kê bèn lỏ khâu, mà tên cao-đệ cũng không sợ, liền thông tay xuống nước nặn mà rửa máu, rồi cũng lấy thuốc trong gói ra mà thoa, (hay đầu được bắt đối chứng) ước chừng trong nửa giờ, anh ta coi thể nan y, rồi mới bỏ ghe chạy đi kiếm thầy, đến khi thầy trò gặp nhau, thời trò cao-đệ ấy đã nói không ra tiếng nữa, duy lấy tay mà chỉ chỏ rắn cắn, và lắc đầu chảy nước mắt mà thôi, tên thầy thấy vậy, lật đặt xếp nghề lại, liền dắt học trò xuống ghe mà cho thuốc, tróc một đêm nay, tưởng đã bình an vô dạng rồi, hay đầu tên học trò cao-đệ ấy, chắc mình là thiện nghề, bèn từ giã thầy nó mà một mình riêng đi bắt rắn nơi giếng Cửu-huyền.

Nay quan hay đặng, mới bắt tên thầy mà quở trách, đây phải chặt hết cả tà-n-hản-rần, dư hơn

trăm con, lại sai người tội hơn đem chôn nơi đất nghĩa địa, còn tên học trò thời cho phép đem về mà chôn.

Khi tôi nghe vừa dứt lời, thời liền ngậm ngùi mà thầm nghĩ rằng: Tban ôi, thứ cái danh lợi mỏng mỏng trước mắt đáng là bao nhiêu, mà quyền lưỡng táng mạng của mình là rất trọng, huốn lại lia cha mẹ bỏ vợ con, cải lăm chi mà lăm vậy.

Song le chẳng phải là một tên ấy đâu, đời cũng hiểm người, tài chưa đủ cậy, thể không đủ nương, mà thường vì cái lợi đầu ruồi, danh bọt nước, mà dám làm nhiều việc trái lẽ trời, phạm phép công, đánh chẳng ngó ngoái lại những sự tan nhà hại mình, doanh quần xỏ lưng, dám xin sẻ xem gương ấy mảnh lĩnh.

Sa-đéc, trung-hà,
Phan-an-Chi soạn.

Học giả như hòa như đạo

Cồ nhơn có nói rằng: Học khả dĩ tập hi u quang minh, học mà hay biết đàng làm hữu ích cho mình, biết đàng làm hữu ích cho người. Song le, đâu chẳng phải nổi sáng nơi quang minh, thí như: Con lăm ăn lá dậu mà lăm ra tơ kén, con ong nút nhụy hoa mà lăm ra sáp mật, ấy có phải ăn của đời làm ích cho đời chăng, còn dĩ kỳ sở học thổ vu sở hành, kẻ học mà không lăm là vô ích trong đời đó.

Bởi vậy cho nên.

Có ông Nguyễn-chánh-Sát, là Phó-chủ-bút tờ nhật-báo Nông-cồ-mín-đàm này, làm ra cuốn sách (Huấn-tử-cách-ngôn) và ông Huỳnh-hữu-Phát, lục ra cuốn (Đền-lục-cổ-tích), hai ông đều không nề công khó nhọc, lập ra thành hai cuốn sách ấy, chỉ yêu muốn cho xứ ta, thuận phong mỹ tục, cho kẻ con em tập học nho văn, dặng lăm nẻo văn minh cho mau mà bước tới, vả tôi là một sĩ hàng vi, thấy các tờ nhật-báo châu tri, rằng bán hai cuốn sách ấy, tôi lại thấy ông Nguyễn-hữu-Phùng, ra lời châu ngọc bủa khắp lục-châu, rằng Cổ-tích là hay, đầu đầu cũng biết, lòng tôi chí quyết, mua cho đặng mà xem, nên gởi mua liền, đem về xem thử, thiệt quá, tôi thoản xem văn-chương từ diệu, thiệt là hay như lời ông Phùng nói chẳng sai. Vậy tôi cứ

xin chur ông, ông nào chưa mua hai cuốn sách ấy, hãy mua mà xem, thì mới tường lời nho giáo, chớ tôi nói hay lắm, thì chắc mấy ông không tin, mua trước mình có giờ rảnh xem chơi, sau nữa để cho con cháu nó coi mà học, cũng như các ông tích đức trong nhà đó, lại thêm hữu ích nữa, chớ để tiền cho nhiều mà xa phí không, thì uổng lăm, tôi xin phép các ông cho tôi vô lễ mà thuật một chuyện sau đây coi có đáng tiếc chẳng.

Nhơn khi ngày 28 tháng chạp Annam năm rồi con thừa bưng tôi dạo chơi phường phố, tôi đi ngang qua tiệm chệp, tiệm này hiệu nó là Quán-đồng-sang, tục danh chệp Xach, thấy có một cậu quá sang, mua đồ trong tiệm ấy, thật tình tôi ngó thấy, bận quần lãnh lạng, mặc áo nhiều bả ba, đi giày thêu hãm ết, cậu này đi mua đồ tết, mà không biết tên chi, nên tôi không đi, ở mà coi cho biết, thiệt cậu này không biết tiếc tiền, mua rồi liền trả dư trăm rưởi, cái giống chệp nhiều thảng miệng lưỡi, thấy cậu nhiều tiền nó bợ đỡ như tiên, lấy thuốc đưa liền, miệng mời uống nước.

Cậu ấy bị nó bợ đỡ mà phải hết tiền, chur tôi lấy lăm lăm tiếc, trừ những đồ vật thiệt còn tiếc là tiếc lăm vậy, mua lăm chi cho đến 42 đồng bạc pháo, suy nghĩ cho cùng, thì là vô ích lăm, đã vô ích thì chớ, mà lại còn hại cho trẻ nhỏ nữa, con nít thì có tánh ham vui, chi cho khỏi nó đốt nó tét tay chân áo cháy quần, phải là một sự hại không, rồi mình là cha mẹ nó phải nuôi bảo cô, còn vậy nữa, rui mà bay xát cháy nhà, thì càng hại hơn nữa, có phải ham vui một thuở chịu sầu ngàn năm không, đó ở Vĩnh-long có chợ Ba-kè bị cháy đó, tôi trộm nghĩ cũng là pháo đó nữa, xin chur vị hãy xét coi như cậu đốt pháo trên đây, có ích chi không; có đáng tiếc chẳng. đó bạc xa phí vô ích thì chịu, chớ có rui bùn hiệp buôn bán hay là mua sách nhật trình chi xem, thì kiến thể nói, cậu thì nói tôi lúc này nghèo dữ, cậu thì mắt lự nguy, dường thế nhi, nói coi cậu nào cậu nấy bằng sương, để tiền lăm vô ích vậy thì chịu, vậy tôi xin các cậu bớt bớt những việc xa phí, để tiền mua sách hay là nhật-trình mà xem mà học kéo uổng, xin chớ tưởng lăm rằng cậu, học giả bảo bất học giả hảo, nếu vậy thì sủi lăm, kia. Học giả như hòa như đạo, xin lấy coi cái gương hai ông làm

sách trên đây thì biết, có phải thành nhưn chi mỹ không, xin nhớ giùm lời đức Khổng-tử ngài vụ học chi căng, cho nên lời thập bác điều, tiên đế ngài thịch ra chữ học như vậy: *Phù học giả sở dĩ học vì nhưn, cô thiên-hạ bất khả nhưt nhưn vô học, đức bất khả nhưt nhưt vô học giả*

Bởi tôi có tiếp dạng tờ nhật-báo Nông-cổ số 413 có thấy thầy (chư ý mỹ khánh) Tiên sanh ở Cần-thơ, cách ngôn, to nhỏ năng nĩ thương xót cho kẻ nho phong, mà bị ông Tần-thĩ-Hoàng vô đạo, tôi rất nên gọi chuần, thấy n'ư tậ sư chi dợi nghiệp.

Phiên lục-châu quá tử khả gia phũ chánh.

Vinh-long, Kỳ-hà
Minh-Đức

Châm thai

Nhơn tôi có ý đề lâu mà chờ mấy vị ở xa, nều thấy sau thì phải đáp muộn, vì vậy mà làm cho chư quý ông quý thầy trông dợi, vậy cũng xin liệt vị cố cập nguyên tinh vọng thì kiến lượng.

Câu thai trong tờ Nông-cổ số 407 :

Bên tàu mười tuổi đến đây, bảy giờ hóa tính đã đầy sáu mươi.

Xuất đợc nhưt vị.

Thầy Nguyễn-tự Cường ở Ô-môn và thầy Huỳnh-thiên-Kinh đều nói vị qua lâu, trúng, khuyên 10 khuyên, và thầy Nguyễn-bửu-Hạp nói vị Ngủ-da-bi cũng khá khá khuyên 8 khuyên.

Câu: Từ này gốc lớn dựa nương, đầu con mưa nắng xin thương lây già.

Xuất Túy-Kiểu nhưt cú.

Thầy Huỳnh-thiên-Kinh nói: Ngàn tâm nhưn bóng tông quán, tuyết sương che chở cho thân các đảng, trúng, khuyên 10 khuyên.

Còn câu: Nắng ngày trời dẻ trơng, mưa tôi mẹ lời con, ông chông chưa ra sức, bà dật phải hao mòn.

Xuất đợc nhưt vị.

Có thầy H.Q. V.V. Thiềng ở Ngã tư, Vinh-long nói: Là cái nhà dột thiệt là hay lắm, mà tôi xin khuyên chiết bing cho thầy, năm khuyên lấy thảo.

Lâm-Tức.

Văn tế vong hồn hà tiện

Hỡi ôi!

Lúa vừa lên meo,
Mắm ghè hơi khẩn ;
Tín chặt chĩa thiên niên huợt kể, hữ tâm nhưn chưa đến nổi mốc xi,
Ôi thôi rồi nhưt xú bi nan, vô thương quý dặc đi mô băng lãng ;

Nhớ linh xưa :

Đúng bực què mùa,
Vốn dòng lậu hạng ;
Lúc đồng trí lo cây lo cuộc, cơm cho no nóc mà học chẳng hề ham,
Khi trưởng thành hay kiện hay cần, gạo để vô hơi tí h'ăn không chịu bán;
Vắt cổ chày ra nước, chông lời làm vớ. để tiền năm,

Ráng miêng sành ra đầu, treo ngon thất ngành cho bạc thảng ;

Áo tốt may rồi xếp cất, năng tích y mà phóng lúc ngự hàng,

Rượu ngon thè n chẳng dám mua, quả lượng tửu cũng sợ khi cặp loạn ;

Ruộng thất mà tá điền đó g đủ, đợ về quan thuế mới gia tăng,

Tịch thiên mà đợ ở nhện thện, sợ bởi cao lương sanh bình hoạn ;

Tánh không muốn lên xe xuống ngựa, hóa ra sang chẳng kịp đời,

Long không ham mền khác yêu người, há phải giàu mà đời bạn ;

Người đường ấy khí tượng đường ấy, mà tánh chất đường ấy, mặt dày ăn chả, lễ thời chưa thoát kiếp già mang,

Trời vậy vậy, mạng lý vậy vậy, hay cần số vậy vậy, sống nhện thác thềm, mỡ phúc đã rồi đời ngọc hàng.

Ôi !

Một găm dừa tre,

Sầu ăn bản khoán ;

Lấy ai xem sóc mấy râu khô sặc nó sinh dòi,
Thiếu kẻ sầm soi một thổ mỡ heo rày hóa đing ;

Thảm là thảm sống chẳng nở ăn nở uổ g, bo bo mình mệc lo giữ lấy của đời,

Thương ấy thương thác rồi ngã n đất ngậm bưng,
trọt trọt 'ay không, chớ nào là bạc năng ;

Tả canh phải công mà lễ tể, nào dám kêu vi
phủ ở bất nhơn,
Người đời như sống gỏi thác về, thời đưng hồi
tích tài ra táng mạng ;
Sẵn của để vợ con bố thí, trong chay ngoài bội,
thiếu bao nhiêu công khó chẳng hề lo,
Có tiền thời láng xóm xúm giùm, cúng trâu
tế heo, để cho mấy ngày để n nào có ngân ;
Tức tối bấy kể khích khao ở chắc đưng như
phật đức, lễ thời Bồ-tát thêm duyên,
Ngậm ngùi thay người củi lực làm ăn, chẳng
phải mà thương, trách bởi Thiên-tào bớt toán ;
Thương kẻ mặt mày trên trái đất, ăn cháo no ngủ
cho kỹ, Tối thời chẳng mịch lòng ai,
Nghĩ người tai mắt dưới bầu trời, sống thời vui
thác thời vui, sêu sảo gọi là đưạ bản.

Hỡi ôi !

Thương thay, có linh đưng mắng.

Thu-giang, Thị-Cát.

Vệ sanh luận

Con người mà sống là nhờ ăn nhờ uống ; ăn
cho có độ có lượng, uống phải có đổi có chừng,
người ta hay nói: Dễ như ăn dễ như uống, ăn
uống dễ như chơi, ấy là lời dưng mà thí dụ, chớ
thiệt rất khó; ăn chobiết món bở đưng, ăn cho
hều vật hại vật không, thì phải cần học phép vệ
sanh cho rõ, đưng có phòng khỏi đau khỏi đưng
ít làm bệnh thì đưng mạnh khỏe mà hưởng trọn
phước trời. Người bần quốc ta ít người mạnh
giỏi vì không kể phép vệ sanh, vậy cho nên bịnh
người như búng bịnh tật rất nhiều rồi cứ uống
thốc mà mong cho lành bịnh, chớ không ráng
giữ cho đưng bịnh là phượng cần nhứt của mọi
người lại khỏi uống thuốc đưng thuốc cay.

Khi còn nhỏ thì nhớ sữa mẹ tự nhiên đủ chất
đưng sanh, đến khi lớn lại phải ăn đủ vật nọ
vật kia, thứ ăn đưng sanh, thứ thì sanh khi
nóng, bằng ăn rông một món không đủ mà bở sức
mạnh.

Ăn thì có nhiều bữa tùy cô g việc làm nặng
nhẹ, lực trí, kể nào làm việc nhẹ cùng đưng trí
mà làm thì ăn một ngày ba bữa; còn người công
việc nặng đưng sức lực thì bốn bữa.

Sớm mới sớm thức dậy nghĩ ngơi tĩnh mĩa
giây lát ăn một bữa gọt là ăn lót lòng, bữa này
ăn sơ chớ không nên ăn no lắm như bữa ăn trưa
là bữa ăn chánh 12 giờ đúng Ngọ; lối 4 giờ chiều
người công việc nặng đưng ăn sơ thêm chút đưng,
đưng 7 giờ rưỡi, tối là bữa ăn chót mỗi một ngày,
bữa này ăn vừa no bụng c ở khá ăn nhiều không
tốt vì ăn rồi kể đi ngủ thì tỉ vi con người tiêu
chấn rỏi không bằng khi thức.

Một ngày mấy bữa ăn đó cho kĩ lượng đưng
ăn xe hàng bánh vô ích lại hại tí.

Bữa ăn nọ đưng bữa ăn kia cách nhau cho đưng
giờ đúng khác, phải cách nhau 7 giờ đưng hồ.

Khi ăn cơm rồi phải đi giạ rảo lối nhà chưng
nửa giờ cho tiêu khiến chớ khá nả n ngay e vật
ăn không tiêu đưng.

GIỜ NGỦ.

Có tục ngữ nói: Thức sáu (1) ngủ mười (2) thì
người sống bá-niên-giại-lão.

Mỗi đêm con người phải cần ngủ cho đưng 7,
8 giờ đưng hồ, nghĩa là phải cần đi ngủ trước
12 giờ khuya bằng quá giờ ấy không khỏi tổn
tinh thần, người bần quốc ta hay ăn chớ thức
khuya rồi ngủ ráng cho đến trưa mặt trời mọc
càng thêm mệt tổn sức chớ không ích gì hết.

GIỜ TẮM.

Khi mệt đổ mồ-hôi chẳng nên đi tắm, khi mới
ăn cơm rồi cũng vậy, đưng sai trại mà phải hại
thân.

Cách bữa ăn 4 giờ đưng hồ tắm đưng; ai năng
tắm rửa đã sạch sẽ lại khỏe thân, lại mau đói,
lại ngon ăn.

Tắm sớm mới càng tốt, tắm không chớ không
nơi tắm giữa trời mau lạnh vì gió thổi, kỹ không
kịp sạch mình lại đưng ốc bắt lạnh rung, tắm mà
lạnh đưng mình không nên phải cần phòng cho
khéo.

Kể yêu trong mình cùng người đau nói mạnh
hay sợ nước hễ tắm thì lạnh lắm phải đưng nước
ấm mà tắm mới tiện. Còn mùa lạnh đau mạnh
cũng khó mà tắm với nước lạnh vì lạnh gát chịu
không thấu nên phải đưng nước ấm mà tắm nó
hạp với hơi trong mình thì mới hay khỏe mát.

Những người hay sợ nước bởi làm biếng không
hay tắm rửa, dầu mùa nực cách nào hễ rỏi tới

nước thì đã lạnh trước rồi, quen thói ở dơ một tháng chưa tắm một lần mình mẩy đóng bợn dơ chừng lòng đất lấp như nhà mà cửa đóng bịt bùng làm sao mà không sanh bệnh; có sợ nước lắm thì nấu nước ấm mà tắm, năng tắm vậy thì quen, mình mẩy sạch trơn lại càng dặng mạnh.

Ở gần sông gần rạch gần biển thì càng tiện trong khi tắm rửa mà chớ khá trâm mình lâu, còn năng tắm nước biển càng thêm tốt nữa, nước mạnh sảng da ít sanh ghẻ da liền không năng sanh mục.

(Còn nữa)

Vô-Hiên.

Trị nứt cục thân hiệu

Xưa nay kẻ bầy này người chỉ nọ người thì bày hề nứt cục khá uống 7 hớp nước, kẻ tại biển ngó mái nhà dèm dòn tay thì đứt; 2 phương tời đã làm thử không có phương nào trị tuyệt cho bằng thế này:

Lấy một cục đường tây chế vào 4, 5 nhỏ dấm bỏ vô miệng ngậm nước nước, đường chưa tan phân nửa thì nứt cục đã hạ rồi.

Vô-Hiên

Đại nam thiết lục

DIỄN NGHĨA

(Tiếp theo)

Năm Tân-sửu thứ hai, mùa xuân tháng ba, ông Đồ-thanh-Nhơn có tội bị giết; nguyên trước ông Thanh-Nhơn giữ đạo Cường-binh Đông-sơn, thì thường có lòng bực-hộ, đến khi đức Cao-hoàng lên ngôi, thì ông Thanh-nhơn tưởng mình có công đức-đái, nên kiên-lương công-lâm, những việc sanh sát dữ đoạt, thì đều ra trong tay ông, còn việc chi phí trong cung, thì ông dè bớt chẳng chịu cung hiến, và những kẻ phe đảng thân hậu với ông, thì ông bèn cho cất hộ theo ông, còn những người có tội thì ông bắt đốt thưng mà nướng, hình người quá thâm, ai nấy cũng đều nghiêng rặng, đức Cao-hoàng tưởng ông có công chinh thảo, nên lấy lòng rộng rãi mà ưu dung, ngài thường ngự tới nhà ông, thì ông cũng không

lòng cương kính, còn phe đảng của ông thì nó cũng lảng tiếm không sợ hãi chi hết, ấy là lòng Đồ-thanh-Nhơn toan mưu phản chúa, nên đờ quan Chưởng-cơ là ông Thiêm-Lộc mật tâu tới đức Cao-hoàng, đặng xin trừ quân-trác-chi-tác. (giác bên-vua) thì ngài thăm nghĩ hồi lâu không biết tính sao, ông Thiêm-Lộc tâu rằng: Vả chẳng Thanh-Nhơn lòng cưu Mãng, Tháo; (là Vương-Mãng, Tào-Tháo) chẳng khá, chẳng trừ, nếu mà tính kể trừ nó, thì một kẻ Vô-sĩ mà thôi, đức Cao-hoàng lấy làm phải, khi đó ngài mới đã đồ đầu, rồi mới cho đòi ông Thanh-Nhơn vào cung nghị sự, rồi khiến kẻ Vô-sĩ bắt giết đó, việc rồi ngài mới tuyên chỉ kẻ tội trạng ông Đồ-thanh-Nhơn mà tha tội cho những kẻ bộ thuộc của Thanh-Nhơn và khiến quan Chưởng-thủy-dinh là ông Quán, lãnh binh bộ, ông Thiêm-Lộc lãnh binh thủy, lại chia binh Đông-sơn làm bốn đạo quân, khiến ông Lê-văn-Quân giữ đạo Tiên-quân, ông Võ-doãn-Triêm giữ đạo Hữu-quân, ông Tô-g-phước-Lương giữ đạo Tả-quân, ông Trương-văn-Bác giữ đạo Hậu-quân, từ khi Thanh-Nhơn chết rồi, thì phe đảng của Nghi-va nhiên trốn qua xứ Tam-phụ mà ăn cướp ăn trộm, đức Cao-hoàng sai quan chiêu phủ, thì chúng nó dờn cứ mạng không theo.

Quan Thống-nhung trấn Bình-thuận là ông Nguyễn-văn-Hoàn, và quan Lê-bộ là ông Nguyễn-văn-Nghi đều đầu binh mà chết. Đức Cao-hoàng khiến ông Tôn-thất-Dũ (là cháu nội quan Chưởng-cơ quân-công là ông Tôn-thất-Tú, là con trai quan Cai-đội là ông Tôn-thất-Thăng). giữ đạo Trung-quân, và tiết chế bộ binh trấn Bình-thuận, và gia phòng cho ông Châu-văn-Tiếp làm quan khâm sai Đô-đốc chưởng-cơ quân-công, đặng mà điều bác những công việc trưng-sĩ binh dân trong trấn Phú-yên.

Mùa hạ tháng năm Đức-cao-hoàng khiến các quan phải duyệt các đạo binh thủy binh bộ trong các di h, thì binh dặng chừng ba muôn người, còn thuyền hải-đạo dặng tám chục chiếc, đại-chiến thuyền dặng ba chiếc, Tây-dương thuyền dặng hai chiếc, mới nghị việc đi đánh giặc Tây-sơn, thì Đức-cao-hoàng khiến qua Tiết-chế là Tôn-thất-dũ đem đạo binh bộ trấn Bình-thuận, quan Chưởng-cơ là ông Thiêm-Lộc, Nguyễn-hữu-Thoại, Dương-công-Trùng đem đạo thủy sư trấn Gia-dinh, đều định ngày kéo tới, lữ ông Dũ mới kéo

binh, tới núi Yên-cương xứ Nha-trang (Khánh-hòa) hiệp với binh ở Châu-văn-Tiếp làm một, rồi đối với binh giặc làm lũy, binh thủy sư bèn giặc ít quá, nó không dám đánh, nó mới kéo binh bộ ra giăng trận thì Mọi nhiều lắm, nên quân ta phải lui bước, ông Châu-văn-Tiếp ngất không lại mới lui về giữ núi Trà-làng (Phủ-yên), rồi vừa gặp trong Gia-định binh Đông-sơn (là phe đảng của Đồ-thanh-Nhơn) giấy loạn nên ông Đủ phải triệt binh về.

Nhưn hai tháng năm, Thuộc-tướng Đông-sơn là Võ-Nhau Đồ-Bản chiếm cứ xứ Tam-phụ mà là n-giặc, Đức-cao-hoàng sai ông Nguyễn-dinh-Thuyên, ông Tống-phước-Lương phân binh tới đánh tại sông Lương-phú (Mỹ-liu) bị thua, còn quan Thống-binh là Tông-văn-Phước bị tử trận (sau tặng là Chương-cơ) khi ấy Đức-cao-hoàng tướng ông Phước-Lương binh không tiết chế mới rút về, dặng có thêm binh đi đánh, và khiến quan Cai-cơ là Nguyễn-văn-Quý và Phan-văn-Huyền lên nhập vô đảng Đông-sơn bắt sống tên Nhân và tên Bản mà giết đó, còn dư dãn của nó thì cũng binh dặng hết.

Cải dinh Trường-dồn làm dinh Trấn-định.

Cho ông Phạm-văn-Nhơn làm quan Đẳng-giao phó vệ huy.

Mùa đông tháng mười nước Xiêm-la (Xiêm) sai tướng là Chấn-Tri và Sô-Si qua xâm nước Chơn-lạp (Cao-mang), vua Chơn-lạp là Nát-Ấn tâu công việc cho Đức-cao-hoàng hay.

(Sau sẽ tiếp theo)

Professeur de caractères chinois.

Phan-quốc-Quang.

Hiệu Thượng-tân-thị phụng dịch.

Long-Đồ công án

HÒA-THƯỢNG BỊ HÀM-AN

Tại Đông-kinh cách thành ba mươi dặm, có một ông già tên là Đông-trưởng-giã, sanh một người con tên Đông-Nhơn, nhà ở tại bên tàu, nên có lập một tiệm ngủ, để tiếp những người thương-khách từ xứ tới lui đình trú; một ngày một đông, dặng lợi nhiều, lần lần trở nên giàu có lớn; cưới vợ cho Đông-Nhơn là con gái họ Dương, vẫn là người bán trà ở nơi phía Đông, nàng ấy dung

nhân rất đẹp, phụng/sự cha mẹ chồng lại thêm cung kính, hềm vì có tánh phong tình, Đông-Nhơn lại thường hay buồn bán xứ xa, hoặc một tháng hoặc hai tháng mới về. Gần đó lại có một người chủ đồ, tên là Tôn-Khoan; thường tới lui nơi tiệm họ Đông, hay chuyện vãn cười giỡn với Dương-thị, một ngày một lâu, hai đảng bèn xáp việc với nhau dường như vợ chồng.

Ngày kia Tôn-Khoan thừa lúc Đông-Nhơn đi ktỏi, bèn dụ dỗ Dương-thị rằng: «Tôi với nàng tình hảo, chẳng phải là một ngày, việc thương yêu nhau thiệt đã nặng nề, ngặt vì nàng là gái có chồng, khó mà tới lui thường cho dặng; như nàng mà thiệt dạ thương tôi, thì tom góp tiền bạc áo quần rồi theo tôi mà trốn đi xứ khác, thì ở với nhau mới dặng lâu dài.» Dương-thị hứa chịu, hai đảng bèn chỉ trời vạch đất thề thốt với nhau; rồi ước hẹn đến ngày hai mươi mốt tháng mười một, giờ tý thì đi với nhau.

Đến ngày ấy Dương-thị bèn tom góp đồ đạc sang sàng mà chờ Tôn-Khoan.

Chẳng dè đêm ấy lại có một ông Hòa-thượng đến ngụ nơi tiệm Đông-ông, xưng mình là người ở chùa Đại-bi núi Túy-ngọc đất Lạc-châu, nay đến đây mà phú-quyến, nhưn lúc trời tối, nên phải vào mà ngụ ở một đêm. Nguyên Đông-ông là người có tánh hay làm phước, nên thấy Hòa-thượng thì tiếp đãi rất hậu, khi ăn uống vừa rồi, hai đảng đều đi ngủ. Lúc ấy khi trời lạnh lẽo, tuyết xuống dày dưng, vợ chồng Đông-ông đóng cửa mà ngủ, qua đến đầu canh hai, Tôn-Khoan đến gõ cửa nhẹ nhẹ, Dương-thị thức chớ đã sáng, nghe tiếng gõ cửa thì biết là Tôn-Khoan, bèn mở cửa xách gói đi theo, ra tới đường cái, thấy trời mưa lâm râm đường sá ước ác, phần thì tuyết xuống mịt mù, lạnh lẽo khó đi. Dương-thị bèn nói với Tôn-Khoan rằng: «Đêm nay mưa gió lạnh lùng khó đi lắm, vậy thì dè đêm mai sẽ đi cũng chẳng muộn chi.» Tôn-Khoan nghe nói thì nghĩ thầm rằng: «Nếu dè diên tri mà lậu việc này ra, thì khó mà gặp dịp khác.» Và nghĩ và nghĩ chừng gói đồ, coi mỗi vàng bạc nặng túi, bèn rút dao ra chém phứt Dương-thị, đoạt lấy gói đồ, rồi ném thây xuống dưới giếng loạn bỏ đó mà đi.

(Sau sẽ tiếp theo).

Vĩnh-an-hà, Du-phiền-tử.

Lời rao

Truyện Tân-tam-quốc đã in rồi, truyện này hay lắm, vui lắm, ngộ lắm! Xin liệt-vị mua thử mà xem.

Giá mỗi cuốn là..... 0 \$ 40

Tại tiệm thầy J. Việt số 61 đường d'Ormay Saigon, có bán sỉ và bán lẻ.

Truyện Chung-Vô-Diệm cuốn thứ 5 đã in rồi; cũng là 0 \$ 40 mỗi cuốn.

Huân-tử-cách-ngôn

Sách này mấy trương đầu có văn A B, văn xuôi và văn ngược; còn mấy trương sau thì dạy con trai Tam-cang và Ngũ-thương, dạy con gái Tam-tùng và Tứ-đức; dẫn mấy tích về lễ tiết trong một năm; như là; Ngươn-tiêu, Đoan-dương, Thất-tịch, Trung-thu và Trùng-cửu văn vãn. Có giải rõ đạo Ngũ-luân lại cũng có dẫn mấy tích xưa mà đề làm gương cho trẻ em bắt chước, mấy trường Tiểu-học cũng nên mua cho học trò học bất kỳ là trai hay gái, thầy đều học dạng cả; vì sách này là sách rất hay và có ích lắm; xin chư-quí vị hãy mua thử xem chơi đề mà giải buồn cũng dạng.

Giá mỗi cuốn là năm cắt. Còn mua một chục sắp lên thì rẻ hơn.

Như vị nào muốn mua, thì xin gửi thơ cho M. Nguyễn-chánh-Sắt, Phó-chủ-bút Nông-cổ-mín dâm Saigon mà thương nghị.

Thiên lý cầu y

Tôi tên là năm Hồ, bín đồ căn, ở tại làng Tân-phó-đông, tổng An-trung hạt Sa-đéc; nguyên khi trước tôi có tiểu trên một tấn đi ông lâu năm, chợ nên từ ấy tới nay đã 17 năm rồi, mỗi đén tôi đi tiểu ba bốn lần, mỗi lần tiểu thì nó ra một cục mù bằng móng tay còn nít, tôi ban đầu ra thử coi thì hình như sợi chỉ vãi, dài độ chừng một tấc mọc Annam, trong 17 năm nay mỗi lần tiểu thì thường có như vậy luôn luôn, và từ 7 năm nay, mỗi khi tôi đi sông, kể phần chạt ra rồi thì kể máu ra theo, chừng hai tháng thì có

một lần, nó mỗi lần tới bốn năm ngày mới dứt tôi có hai cái bình ấy, mà tôi cầu thầy chạy thuốc đã tốn bạc muôn, song không thấy hiệu nghiệm chi cả; vậy nay tôi phải kính cùng lực-châu chư vị tiên-sanh cùng liệt vị danh-y, như vị nào có thuốc chi hay mà cứu bệnh tôi cho dạng thuyên giảm, thì tôi nguyện đén ơn ba trăm đồng bạc, một con heo cúng tổ, và tôi dâng cho một tấm bản giá đáng 50 đồng, vậy xin chư tiên-sanh ra ơn cứu tôi, mau mau đén chỗ tôi ở, làng tổng tôi đã nói trên đây thì có tôi nghinh tiếp; hay là đén tại làng Hạnh-thông-xã, ấp Đông-nhứt tổng Bình-trị-thượng hạt Gia-định thì cũng có người đón rước tức thì; xin chư tiên-sanh cố cật.

Năm Hồ.

Lời Rao

Nhà hàng hiệu: **A. MESSNER**, kính rao cho liệt vị hay rằng: có nhiều thứ máy hát nói, bằng Saphir bản Annam, ở bên Lang-sa đã gởi đén rồi; có 100 bản hát khác nhau, và hát hay hơn hết.

Ai muốn mua thì đén mà mua; mấy người đại-lý trong tiệm đều vui vẽ và tử tế lắm.

Đĩa dùng dạng hai bên, giá là 2 \$ 25

Liệt vị nếu muốn mua dạng đồ tốt và giá rẻ, thì hãy đén tại tiệm hiệu: **A. MESSNER** Ở Saigon: thì đường Boulevard Charner số 50, 52 và 54, đường d'Ormay 67 và 69. — Ở Chợ-lớn: thì đường Marins số 81. — Ở Mỹ-tho: thì đường Quai de l'Arroy, (d'Arroy mé sông), ngang cầu tàu các chú.

Mấy tiệm này đều bán ròng những đèn thấp bằng dầu lửa, bằng rượu mạnh, và essence: đèn tuấp bằng đá, kêu là đèn hơi Acétylène và đèn chạy điện khí.

Có bán tu sắc hiệu Bauche; máy hát nói và đĩa, hát tiếng Lang-sa, tiếng các-chú, tiếng Anam và tiếng Cao-mên.

Trước khi chư quý vị chưa đén viếng mấy tiệm của chúng tôi đây, thì xin chớ vị mua nơi khác.

Giá thiệt rẻ vô hồi:

Hãy đén tiệm này hỏi một cuốn Catalogue đặng coi cho biết mà mua.

Maison F. MICHEL

ET
COMPTOIR D'ELECTRICITÉ RÉUNIS
L. CAFFORT Successeur, 169 rue Catinat.

Tại nhà hàng ông Michel và hàng buôn điện khí hiệp lợi ở đường Catinat số 169, bây giờ ông L. Caffort làm chủ.

Có bán đủ thứ đồ nữ trang và hột thủy xàng, thủy tinh, ngọc thạch, đồ bạc, hình đồng, kiềm con mắt, đồng hồ lớn nhỏ, và có thứ đồng hồ trái quít tốt hiệu *Oméga* chạy chẳng sai. Nhà hăng này là tiệm ngành hàng đúc súng và bán xe máy bên nước Langsa hiệu St Etienne. Có một người thay mặt là ông Caffort mà thôi.

TIỆM THỢ BẠC HIỆU

**BIJOUTERIE
PARISIENNE**

CỦA ÔNG J. GIUNTOLI VÀ ÔNG A. G. BARDOTTH.
Ở tại đường Catinat số 126
Gần nhà hàng Café de la Terrasse.

Tiệm cái tại Paris, tiệm ngành tại Bastia nước Corse.

Nay sáng diệp ngày tết Annam, chúng tôi có lòng kính rao cho nhiều người quen biết và mua bán cùng chúng tôi dạng hay ràng, chúng tôi nói lãnh tại nhà hàng cái ở Paris những đồ nữ trang kể ra sau này. Dây chuyền đeo cổ, médailons vàng đeo tay, bông tai có nhận hột thủy xàng, hột thủy xàng, cà rá, chuyền đồng hồ và đồ đeo theo chuyền, lớn nhỏ đủ thứ và nhiều kiểu lạ rất xinh tốt. Tại thành Paris chúng tôi có tiệm cái làm những đồ nữ trang và trong nước Langsa chúng tôi có nhiều tiệm nhánh buôn bán, cho nên chúng tôi mới sáng lòng bán những đồ nữ trang nhẹ giá tiền hơn các chỗ buôn bán khác. Sự buôn bán của chúng tôi chắc chắn hẳn rồi.

Vậy trước khi đi chọn lựa đồ nữ trang xin các cô các bà, chưa biết tiệm chúng tôi cùng người

đã quen biết rồi, đến mà xem những đồ xinh tốt và giá tiền rẻ lắm.

Đường Catinat nhà số 126.
Chủ tiệm Giuntoli và Bardotti.

Nam-việc-khách-sạng

ĐƯỜNG MÊ SÔNG, MY-THO.

Kính lời cho lục-châu chư quý vị đặng hay, vả chăng cái tiệm Nam-việc-khách-sạng này, nguyên của ông Lợi-đồng Lê-văn-Trung làm chủ thuở nay, mà nay ông mắc việc nhà không lo lẩn đến nữa đặng, nên ông đã sang lại cho anh em tôi là Nguyễn-khắc-Minh và Nguyễn-ngọc-Lựu đặng làm chủ mà lo sắp đặt lại các việc trong tiệm, một cách tử tế, có thứ lớp hơn khi trước, phòng ngủ sáng sủa từ tề và êm ái cho bộ hiền, và tiệm này có bán đủ thứ rượu tây ngon ngọt đủ đồ vật dụng, tủ sách hiệu Systeme Bauche hàng tây may áo cho đờn ông và đờn bà cũng có, và có bán vàng gổ liền lạt tôi kính xin chư quý vị có đi đầu tiên đường vui chơn xin ghé lại chơi, thì chúng tôi sáng lòng tiếp đãi một cách tử tế, còn phòng ngủ lại có chuông kêu boy « Sonnerie électrique. »

Nguyễn-khắc-Minh

và Nguyễn-ngọc-Lựu

đồng cân khai.

AVIS

Nous achetons à des conditions rémunératrices les TIMBRES-POSTE (ayant servi) de L'INDO-CHINE en parfait état propres et sans déchirures.

Adresser offres-communications envois à THÉODORE CHAMPION et Cie 43 Rue Drouot Paris.

Correspondance en Anglais et Allemand:

* * *

Con cò cù

Có người muốn mua con cò Đông-dương dùng rồi, (tục gọi là con cò chêt), mà phải cho sạch sẽ và đừng cho rách

Như ai muốn bán thì phải gửi thơ cho nhà THEODORE CHAMPION ET Cie 13 RUE DROUOT PARIS mà thương nghị.

Gửi thơ bằng chữ Anglais và Allemand.

TIỆM THỢ BẠC HIỆU LÀ

R. MONNIER

Ở tại đường Catinat số 110-112,
Saigon

Có bán và làm đồ nữ-trang theo kiểu người Langsa và theo cách của người bốn-quốc thường dùng, như là: Vòng-vàng, kiềm-cổ, cà-rá, chiến chiến, loa-tai, dây-chiên, và máy-đai-don đủ thứ kiểu đã khéo và tốt lắm.

Có bán đồng-hồ trái quít bằng vàng bằng bạc và bằng đồng, nhiều kiểu nhiều hiệu tốt lắm như là: ZENITH, OMÉGA, WALTHAM, và BILLCDES.

Có sửa đồng-hồ, sửa máy viết, sửa súng và sửa các thứ máy nhỏ chắc chắn và khéo léo; có bán đủ các thứ kiềm soi con mắt, có khắc con dấu bằng đồng, có làm bản hiệu, hoặc bằng thau, hoặc bằng đá cầm-teạch, hoặc bằng đồ xi-sanh; đồ khảm vàng khảm bạc cũng khéo hơn hết và giá rẻ vô hồi.

Nhà bán xe máy và bán sách

Les héritiers Pierre Lê-van-Ba,

DOMINIQUE LÊ-VĂN-QUANG GÉRANT

63 Boulevard Charner Saigon

Nhà này có bán nhiều hiệu xe máy rất tốt nẹ nhàn, chắc chắn, như hiệu: Alcyon, Aviator Dester, Diamant, Lutécienne, Vama, và E. V. M. Còn đồ phụ tùng ruộc, vỏ hiệu Michelin, Dun-

lop, Vama, Aéro, chuông, kèn đèn, keo, đá thấp đèn, đủ thứ theo cuộc xe máy.

Đây cũng có thợ sửa súng ống tù sắt, máy may, máy viết, ống nói và các máy khác, sơn xe máy, (sơn hăm bóng láng cũng như khi mới vậy). Cho mượn xe.

Lại có trữ đủ các thứ t'ơ, tuồn, truyện, văn chữ quốc ngữ.

Có bán sách kinh nhỏ, để đi xem lễ, bìa da mạ vàng, đóng bên tây, dimension: 0m10×0m07.

Giá một cuốn..... 2\$00

Còn thứ bìa kết sơ giá..... 0. 60

Như quý khách cần dùng mua, hay sửa vật chi viết thơ cho tôi, thì tôi sẵn lòng trả lời lập tức.

Hàng GRAF-JACQUE và Công-ty

TẠI PARIS, SAIGON VÀ NAM-VANG.

Tại Saigon ở đường Catinat, số 65

Tủ sắt hiệu là BAUCHE, lớn nhỏ đều có bán luôn luôn trong hãng.

Thuộc về đồ làm nhà cửa kê ra đây thì thiệt là tốt và chắc lắm, chánh tại bên lò gởi qua.

Ổng khóa đủ thứ, song hồng, vis nhỏ lớn bằng sắt hay là bằng thau; bù-lon nhỏ, lớn, bằng-lẽ sắt và thau; xi-mon lót, hiệu DEMARLE LONQUETY đục, bảo, đĩa, cửa, khoan đủ thứ, hàng rào sắt, cửa sắt, song sắt, có đủ kiểu, cân thợ bạc, cân lớn nhỏ bằng cây và bằng sắt đủ kêu, ti-ùng đồng lúa 40 lít, và lường đồng rượu lớn nhỏ đủ hết, yên ngựa; đồ bác kế đời và chiếc tốt nhưt hảo hạng. Nước sơn đủ các thứ nàu, dầu cá sống và chín, dầu sừng, dầu mới và đủ các thứ dầu khác nữa. Ghế to nê « Thonet » đủ các thứ.

THUỘT VỀ ĐỒ SẴN BÀN

Súng hai lòng, súng một lòng lớn nhỏ đủ thứ súng sáu đủ thứ, thuốc súng đủ thứ, bi súng và lại đủ những đồ phụ tùng theo về súng ống.

THUỘT VỀ ĐỒ CHUNG TRONG NHÀ

Đèn treo đủ thứ lớn nhỏ và đèn treo bằng pha-ly từ bốn và sáu ngọn thiệt là nhưt hảo hạng tốt ở tại bên Kinh-dô (Paris) gởi qua bán

Kính các quan viên cùng chư quới hữu có muốn dùng mua vật chi xin đến tại hãng.

Hãng MAZET

Ở đường Paul Blanchy số 10

Có bán rượu RHUM MANA, Rượu này rất có ích, mỗi nhà nên mua một ve mà dùng. Thương hàng, đau bụng cùng thiên-thời, dùng thì hiệu nghiệm lắm. Mùi thơm uống rất ngon.

Hãy coi cho kỹ kẻo lầm thứ giả.

Bán rượu QUINA GENTIANE, rượu này làm bồi nhà dòng Saint-Paul, có bổ vị hơn sâm rất tiêu bổ.

Bán thuốc vãn hiệu DIVA, hút thơm khói, thiết ngon, có thoa nơi đầu mỗi điều, hút khỏi đình môi. Mỗi gói có một cái hình chụp rất khéo, và trong nhiều gói có đề một miếng giấy, kêu là: "Giấy ban thưởng" cho không, hoặc một cái đồng hồ, hoặc một hộp xà bong thơm, hoặc một hộp Cigares, hoặc một hộp khăn mouchoires vân vân... Như ai đăng miếng giấy ấy thì hãy đem đến tại hãng ông Mazet mà lãnh thưởng, còn ai ở xa đến không đăng thì viết thư và gửi cái giấy ấy đến, nói cho rõ chỗ ở và tên họ và món đồ mình muốn thì ông Mazet sẽ gửi đồ ấy đến chẳng sai.

Có bán xà bong thơm hiệu CON SẤU (crocodile) xà bong này thiết rất tinh hảo và trong sạch lắm, mùi nó thơm diệu dàng hơn các thứ xà bong kia. Như ai dùng thứ xà-bong này, thì thật sẽ trở nên mình trắng trẻo, và lại khỏi sự bệnh hoạn nữa.

TIỆM LỚN BÁN HÀNG GIỀ ÔNG L. ROUSSEAU

ĐƯỜNG CATINAT SỐ 64, 72,

Trước tiệm bán thuốc Molinier.

Bán hàng giề đủ thứ, hàng tây tốt nhất hạng, có nhiều kiểu: nỉ, nhung, giầy, vớ, dù, mền, khăn, dao bàn, đĩa bàn, muông nĩa bằng bạc và xuy, đôi hồ-phách bích vàng, giường sắt giường ruột gà, có mền nệm sẵn, khăn bàn

khăn lau mặt, đồ nữ trang, dầu thơm đủ thứ, kim chỉ, xe máy hiệu Hercule chất lắm, bán có đèn, có chuông, giá từ 210 tới 225 quan tiền Langsa. Nhà này người Annam thường hay tới mua, bán giá rẻ và đồ tốt.

Lục-châu ai có viết thư cùng xin kiểu hàng giề cùng mua vật chi thì ông Rousseau sẵn lòng trả lời lập tức.

Xin chú-vị diễn chủ trong lục-châu hãy đến hàng ông Rousseau, mua rượu chất mà dùng thiết là rượu nhất hạng.

Thùng 225 lít rượu chất đồ giá 60 \$,
id. trắng giá 65.

Lại cũng có thứ tốt hơn nữa chừng 1 \$, 1\$50 và 2 \$ 00 một ve.

Có thứ rượu Marc de Bourgogne một lít 2 \$00.

HÃNG COURTINAT

VÀ CÔNG-TY

Tại đường Catinat số 98-100-102-104-106

Nhà này bán lẻ đủ thứ hàng hóa hơn các nhà tại Saigon, và chẳng nề mua nhiều ít.

Tại đó có đủ thứ hàng của người Annam dùng, như thủy ba, tổ tây, nhưng đủ thứ, lục soạn, lụa, hoa và nỉ đủ màu.

Có bán đồ vật dụng trong nhà: ghế cây uống Thonet đủ kiểu, giường sắt, mùng, nệm, mền gối; bàn tủ bằng cây Hongkong; kiến lớn chạm khéo lắm và tốt nhất hạng (glace de Venise).

Tại đó có nhiều xe máy hiệu "Ibis" giá 55\$00 và đồ dùng theo xe máy, có giầy cách mới tốt và chắc giá rẻ.

Có một mình nhà này có bán tủ sắc hiệu "Hummer"! tốt hơn các thứ tủ dùng từ lâu nay không cháy mà lại chia khóa không bắt chước được.

Cũng có bán nhiều đồ dùng theo cuộc hành lý; dầu thơm, đồ nữ-trang, hột xoàn và thủy tinh, máy nói hiệu "Pathé" đèn chưng bằng đá cẩm thạch.

COMPAGNIE COLONIALE D'EXPORTATION

ĐƯỜNG CATINAT SỐ 159

Bán sỉ, bán lẻ. Đồ tốt và giá rẻ.

Tủ sắt đủ thứ, vải bông, nỉ, nhun giầy, vớ, dù, nệm, giường sắt, giường ruột gà, médailles đủ thứ, dây băng cho các hàng viên qu n Annam cùng xã trường.

Tiệm hiệu Kim-chi

Tại chợ vòm Kinh-xáng Xà-no Côn-thơ

Kính tỏ cùng chư quý vị đặng hay, nay tôi mới lập một tiệm tại vòm kinh Xà-no ấy hiệu là KIM-CHI, để bán đủ thứ bàn ghế, tủ, lễn-cần, hèn son (Bắc-kỳ) liễn-kê, hoành Nhứt bốn, hoành Langsa, kiến lớn kiến nhỏ, nĩa, muỗng, dao, khăn ăn, nắp bàn, ly thủy-tinh lớn nhỏ đủ thứ; đèn tây, đèn khí thắp dầu essence. Ghế-trường-kỹ cần mặt đá cầm-thạch, tủ-cần (đồ bắc), ghế bàn đều cần nặt đá cầm-thạch, những bàn ghế tủ đều bằng cây trắc và cây gổ; lại có bả dầu-nồi và rĩa cùng là đồ bằng bạc; có bán đủ các thứ rượu tây và hàng xen tạp hóa đủ thứ.

Xin chư quý ông có lòng cố cặp nghĩ đến tôi là bạn đồng bang, đến tiệm tôi chơi và mua hàng hóa mà giúp tôi luôn thể; tôi sẵn lòng vui vẻ mà tiếp đãi chư quý ông, xin chư quý đôi tưởng.

Trần-thị-Nền Propriétaire
Nguyễn-ngọc-Diệp dit Đẹp thay nặt
đồng cần khải.

Tiệm bán đủ các thứ hàng TÂY VÀ TÀU TẠI MY-THO

Ông J. Journal và ông Lê-quang Huy xin kính cùng chư vị quý quan và quý hữu Lục-châu đặng rõ. Nay chúng tôi có lập một tiệm bán đủ các thứ hàng giẻ tại đường mé sông Mỹ-tho.

Cúi xin chư ông, chư bà có dùng hàng chủ-chàng hạng, hoặc muốn may quần, may áo xân xân... hãy gửi thơ cho tiệm chúng tôi đây, hay là đến tại tiệm mà mua thì giá rẻ hơn hết?

Vì tiệm này là tiệm thay mặt cho một hãng lớn tại Chánh-quốc (thành Lyon.)

Cần-Khải

Tuồng hay lắm

Những tuồng mới in đây là của ông Cao-hữu-Dực cựu Tổng-dộc trấn tỉnh An-giang, đặt hay lắm, xin chư quý vị mua trước xem chơi sau cho biết tài ăn học của ngài.

Tuồng Ô-thước trợn bộ bốn thứ 0\$80

Tuồng Ngũ-hỏ Bình-tây 1e 2e 3e 0 25

Tuồng Tông-từ-Vân dương in.

Tại Sài-gòn tiệm Phát-Toán, tiệm J. Việt, ở đường d'Ormay, tiệm I. Đông ở đường Charner-thầy đều có bán.

TIỆM THỢ BẠC

Hiệu là Nam-khai-Thời

Ở tại đường Quay de Vanroyo de la poste số 23 tại Mỹ-tho

Kính lời cho chư-quý-viên đặng hay nay tôi mới lập một tiệm thợ bạc, chạm kiền và vàng tôi, dày chiến đồng hồ, và làm đủ các thứ nữ trang, đã khéo mà lại chắc chắn lắm. Trong tiệm tôi có bán đủ thứ, lại có bán đủ các thứ thơ, tuồng, truyện, sách bằng chữ quốc-ngữ, có bán con niêm giấy tín-chữ, và bán đủ thước giấy mực cho học-trò dùng, vân vân.

Cúi xin chư quân-tử, có mua chi xin ghé lại tiệm tôi, trước là giúp đồng-ban làm cho nên việc, sau là làm gương cho trẻ em ngay sau cho chúng tôi biết nối dõi và noi theo đường thương-giờ

Nam-khai-Thời
dit Tô-vân-Giải, đồn kính.